

GENEALOGIE ȘI ISTORIE SOCIALĂ. FAMILII NOBILIARE DESCENDENTE DIN NEAMUL KÁTA ÎN COMITATUL MEDIEVAL UGOCEA

Gianina-Diana Iegar*

Abstract

This study focuses on tracking and clarifying some of the particular issues of the medieval noble families, based on a case study that follows the Káta kindred and the descendent families across the 13th-16th centuries. An immediate result of the study is a detailed reconstruction (using, where possible, all documentary sources available) of the Káta kindred with a main focus on the Ugocea-Satu Mare branch. Thus, genealogical additions and corrections made on this study are the first step towards the final aim of the paper, namely the interpretation of historical phenomena and processes related to kinship and noble families, to confirm or refute general hypotheses and theories set out in this regard.

The relationship within the kindred, the "solidarity" of the kindred, viewed from an anthropological perspective, cannot be historically proven, but its role is highly visible in the legal system. Changes supervened in the land ownership system and blood relations inside the family are closely connected. At the end of the thirteenth century and at the beginning of the fourteenth century, there are two interrelated phenomena: the formation of families descending from the same kindred, with the possibility of nominally distinguishing them, and at the same time common lands (the key link in kinship heritage) are gradually reduced to extinction. With these changes, the role of the kindred ties is significantly reduced in the legal system, giving way to nuclear families.

Key words: Ugocea county, 13th-16th centuries, nobility, *genus*, Káta kindred, right of property, genealogy, matrimonial alliances.

Termenul de *neam*, traducerea încetățenită deja în istoriografia de limbă română a sintagmelor *genus* sau *generatio* din documentele de limbă latină, reprezintă o realitate antropologică a elitei sociale din Ungaria medievală. În sens general, desemnează familia extinsă, totalitatea descendenților de sex masculin ai unui strămoș comun, real sau fictiv, care beneficiau de un drept comun asupra proprietății, pe baza *genus*-ului (Fügedi 1998 4). Dincolo de legătura biologică, de sânge, neamul are implicații sociale mult mai complexe, constituind, în aceeași măsură, o comunitate economică, cultică și mai ales juridică. Din punct de vedere economic, membrii neamului dețineau și exploatau adeseori pământul în comun, ba chiar aveau aceeași rezidență. Odată la câteva generații, proprietatea neamului era divizată între ramurile colaterale, care formau, la rândul lor, noi unități familiale ca o consecință a subdivizării (Rady 2000 23). Simbolul comunității cultice era mănăstirea de neam, care constituia locul comun de îngropare a descendenților neamului și, astfel, locul în care era onorată memoria strămoșilor (Fügedi 1998 4). Se mai poate remarca, tot la nivel simbolic,

---

* Muzeul Județean Satu Mare. E-mail: dianaiegar@yahoo.com.

blazonul comun și preferința pentru anumite nume proprii (Fügedi 1998 5). Probabil cel mai important rol al neamului este cel juridic și, în cadrul acestuia, sistemul legal de moștenire a pământului. Patrilinearitatea nu era unită doar de descendența din strămoșul comun, ci și de proprietatea moștenită (Fügedi 1982 29). Cu alte cuvinte, importanța legăturilor de neam în cadrul sistemului juridic al dreptului de proprietate devine una fundamentală.

Din perspectiva dreptului de proprietate, rolul major al legăturilor de neam se manifestă cel mai pregnant pe parcursul secolului al XIII-lea. De la prevederile referitoare la moștenire, care încurajează pretențiile ramurilor colaterale, și până la textele legislative, care statuează dreptul de preempțiune al membrilor neamului în cazul înstrăinării proprietății rudelor colaterale, toate elementele conduc spre o întărire fără precedent, a neamului în cadru juridic. Descendența de neam începe să devină, în secolul al XIII-lea, și o chestiune legată de modă. În documente sunt menționate nu doar neamuri nobiliare, ci și neamuri de iobagi de cetate (Kubinyi 1995 1411). Inclusiv unii nobili croați ajung să-și revendice descendența de neam din *županii* supuși de regele Ungariei în jurul anului 1100 (Rady 2000 24).

În perioada dinastiei angevine din Ungaria (1301-1386), disoluția legăturilor de neam începe să fie tot mai evidentă. Primul semn este delimitarea juridică a *parentelei* (linia directă de descendență), apoi a celulelor de familie. Principalul motiv al schimbării îl reprezintă asumarea dreptului de proprietate și, astfel, rezistența nobililor în fața pretențiilor ramurilor colaterale, care deveniseră un obstacol în calea proprietății individuale. Se pierde, cu timpul, prestigiul descendenței de neam, iar sintagmele definitorii sunt folosite din ce în ce mai rar. Legăturile de rudenie dintre familiile descendente desprinse din trunchiul comun se manifestă, în secolele XIV-XV, doar în cadrul conflictelor juridice, ca argument al dreptului de proprietate.

Istoria medievală a comitatului Ugocea, una dintre cele mai mici unități administrativ-teritoriale ale Regatului Maghiar medieval, cu un teritoriu divizat astăzi între România (județul Satu Mare) și Ucraina (Regiunea Transcarpatia), se leagă strâns de trei astfel de neamuri nobiliare (Szabó 1937 54) și de familiile lor descendente. Unul dintre cele mai vechi și cu o prezență pregnantă în zona mai joasă a comitatului este neamul Káta. De origine din centrul Ungariei, aceștia dobândesc donații regale în zonă, cândva la sfârșitul secolului al XII-lea și începutul secolului al XIII-lea, iar studiul de caz al istoriei lor bogată în surse documentare aprofundează cunoștințele de specialitate atât în domeniul neamului nobiliar, cât mai ales în cel al istoriei sociale a comitatului Ugocea.

Neamul Káta în comitatele Satu Mare și Ugocea în secolul al XIII-lea

Apariția neamului Káta în zona Satu Mare – Ugocea este semnalată în documente în anul 1216, odată cu hotărnicirea moșiei Micula, când este menționată moara comitelui Rafael, de pe râul Tur (Fejér VII/3 20). Deși apartenența proprietarului morii la neamul Káta nu este menționată explicit, amplasamentul pământului posedat (la nord de moșia Micula, în zona Băbeștiului, adică una dintre ariile de răspândire a moșiilor neamului, redată mai târziu în documente), precum și menționarea, în anul 1261, a fiului lui Rafael din neamul Káta (RegArp II 7) constituie indicatori suficienți ai identității comitelui Rafael.

În afara acestei mențiuni, datele scrise privind neamul Káta în zona Satu Mare-Ugocea lipsesc în prima jumătate a secolului al XIII-lea. Pe măsură ce înaintăm în timp, spre finalul veacului al XIII-lea, documentele legate de ramurile neamului Káta devin din ce în ce mai numeroase, odată cu posibilitățile de a urmări îndeaproape expansiunea teritorială și delimitarea familiilor descendente. Apariția neamului în

comitatul Bereg și expansiunea rapidă în Ugocea se leagă de personalitatea lui Toma, fiul acelui Gabriel, care participase la diviziunea din 1261. S-a născut probabil în jurul anului 1240, și a urmat o carieră militară de excepție, remarcându-se alături de Ștefan al V-lea în bătălia de la Codlea (1265, Fejér V/2 164), și apoi alături de Ladislau al IV-lea în războiul contra cehilor, mai ales în lupta de la cetatea Laa (1274, Fejér V/2 166). Recompensa a fost pe măsură, Toma reușind să mărească semnificativ averea neamului în zonă. Comitatul Ugocea devine centrul de putere al neamului odată cu construirea, de către același Toma, a cetății care îi purta numele (lb. maghiară Tamasvaralja – *Cetatea lui Toma*) în hotarul moșiei ancestrale, cândva înainte de 1284, de când datează prima mențiune documentară a fortificației (Zichy I 56).

Moartea lui Toma marchează sfârșitul integrității ramurii de Ugocea a neamului Káta și apariția nominală a familiilor descendente, cu domeniu propriu. Se păstrează conștiința legăturii de rudenie în sens juridic, însă statutul neamului se modifică treptat, sintagma distinctivă *de genere/generatio* încetându-și utilizarea.

Familii descendente din neamul Káta. Distincția nominală între familii

Prima schimbare vizibilă în cadrul neamului Káta la începutul secolului al XIV-lea o reprezintă apariția familiilor succesoare, a căror desprindere poate fi urmărită pe baza repetatelor diviziuni de moșie. Într-adevăr, dacă acceptăm ipoteza că istoria familiei reprezintă, de fapt, istoria moșiei familiale, demonstrată în mai multe rânduri și susținută în special de unul dintre cei mai renumiți medievști maghiari, Engel Pál (Pál 1998), atunci, odată cu împărțirea moșiilor, s-au delimitat și unitățile familiale cu viață separată, însă manifestând uneori interacțiuni care nu pot fi legate decât de legătura de rudenie care este încă conștientizată. În ponderea și tipul interacțiunilor dintre familiile descendente din neam, dar și modul în care această descendență influențează relațiile cu alte familii nobiliare, neînrudite, pot fi descoperite și explicate multe dintre fenomenele care domină istoria nobilimii dintr-o anumită zonă.

Până în secolul al XIV-lea, familiile nobiliare, fie ele descendente din neam sau nu, nu pot fi decât în rare cazuri distinse pe baza numelui. De cele mai multe ori, documentele descriptive oferă ca singur indiciu al identității protagonistului numele tatălui, câteodată al bunicului, respectiv denumirea moșiei la care se referă documentul. Devine astfel evident că, chiar și pentru a determina genealogia unei familii nobiliare, trebuie urmărită istoria moșiei, iar corespondența de nume proprii și generații constituie elemente de evaluare a corectitudinii arborelui obținut.

În secolul al XIV-lea încep să apară nume distinctive pentru familiile nobiliare, în majoritatea cazurilor formate prin indicarea moșiei de rezidență (de cele mai multe ori centrul domeniului) nobilului, precedată de prepoziția „de” (exemple: Toma de Lazuri¹; Ioan de Csarnavoda²). Pe de o parte, metoda de identificare pare avantajoasă din punct de vedere al ipotezei expuse mai sus, oferind încă o modalitate de verificare a genealogiei bazată pe corespondența dintre familie și moșie nobiliară. Pe de altă parte însă, folosirea numelui alcătuit în acest fel prezintă numeroase variații. Astfel, cel menționat în 1331 ca *Thomas filius Pauli de Pozob* (Fejér VIII/3 520) și cel care apare în documentele mai târzii ca *Toma, filius Pauli de Vasuary* (Tringli 2010 58; DL 34038; DL 41175) sunt una și aceeași persoană. O constatare similară se impune și în cazul lui *Philippus, filius Iohannis, filii Gabrielis, quondam de Lazar* (Fejér IX/1 602) și *Philipus, filius Iohannis de Chornauada* (Zichy III 6). Exemplele ar putea continua,

¹ Localitate situată astăzi în județul Satu Mare.

² Azi Csaroda, Ungaria.

este clară însă ușurința cu care s-ar putea realiza confuzii sau omisiuni în cazul în care se urmăresc doar numele proprii, alese, de altfel, în această perioadă dintr-o gamă relativ redusă de variante și uniformizate de traducerea în limba latină. În schimb, dacă urmărim în paralel istoria moșilor unei familii, posibilitatea erorilor este diminuată semnificativ. Spre exemplu, moșiile *Pozob*³ și *Vasuary*⁴ aveau în acea perioadă același proprietar. Dacă luăm în considerare și coincidența de nume și generație, îl putem identifica cu certitudine pe *Toma, fiul lui Paul de Pozob*, cu *Toma de Vasvary* - acesta fiind numele întâlnit în majoritatea cazurilor când este vorba de această familie. Oscilația de nume poate fi cauzată de schimbarea rezidenței familiei, așa cum se întâmplă în cazul lui Toma cel menționat mai sus, la care preluarea numelui *de Vasvari* intervine după hotărnicirea și clarificarea situației juridice a moșiei Vasvari, care a fost urmată probabil de fixarea centrului de domeniu pe acea proprietate. Cel mai adesea, variațiile nominale sunt cauzate de comitatul sau instanța care emite documentul, autoritățile comitatense având tendința de a utiliza numele familiar asupra cărora li se extinde jurisdicția (Engel 1998 16).

Absolutizând însă metoda de mai sus, riscăm să cădem într-o altă extremă, în care istoria moșiei constituie unicul determinant al genealogiei familiei. Contradicția constă în faptul că nu toți nobilii al căror nume conține denumirea aceleiași moșii sunt înrudiți între ei. Situația este întâlnită în special în cazul satelor locuite de nobili mici, cu o singură sesie, care poartă de multe ori nume similare (Engel 1998 17). Cu alte cuvinte, metoda cea mai eficientă și corectă de determinare genealogică a familiilor nobiliare, inclusiv a celor care provin din neamuri nobiliare, constă într-o combinație de mai mulți factori, în cadrul cărora o proporție importantă o deține istoria moșiei familiale.

Exemplul neamului Káta este extrem de complex, atât datorită numărului mare de familii descendente, cât și a răspândirii geografice vaste a ramurilor colaterale ale neamului, între comitatele din centrul Ungariei (Pest) și cele din zona estică extremă (Ugocea). Cele 11 familii care descind din neamul Káta (Pal 2003/a) sunt următoarele:

1. Familia de Káta și cea de Csepely, cu centrul la NagyKáta (în perioada medievală comitatul Pest, azi Ungaria), respectiv la Nagycsepely (în perioada medievală comitatul Somogy, azi Ungaria). Centrul de domeniu al celor două familii a rămas în zona de origine a neamului, iar legăturile lor cu ramurile din zona noastră sunt slabe și se manifestă sporadic.

2. Familia de Osi, cu centrul la moșia cu același nume, astăzi dispărută, situată în evul mediu în comitatul Bihor (azi România).

3. Familia de Zam, cu centrul la Zámmonostora, în comitatul medieval Szabolcs (azi Ungaria). Familia dispare rapid, în primele decenii ale secolului al XIV-lea, având doar doi membri cunoscuți.

4. Familia Pongracz de Dindești (comitatul medieval Satu Mare, România), care migrează destul de timpuriu spre Transilvania, unde își va stabili centrul, și care nu mai păstrează legătura cu niciuna dintre ramurile colaterale din neamul Káta.

5. Familia de Csaholy (comitatul medieval Satu Mare, azi Nyírcsaholy, Ungaria). Este un caz special, deoarece, în ciuda proximității geografice și apartenenței certe, atestate documentar, la neam (Fejér III/2 403; Fejér VII/3 23; CDAC VII 78; CDAC IX 123), nu există conștiința legăturii de rudenie cu niciuna dintre celelalte familii succesoare. Viața familiei de Csaholy este total independentă de neamul din care face parte doar cu numele.

---

³ Azi Pazsab, Ungaria.

⁴ Sat dispărut în hotarul localității Botiz, județul Satu Mare.

6. Familiile de Vasvari, de Lazuri (comitatul medieval Satu Mare, azi România), de Csarnavoda și Surany (comitatul medieval Bereg, azi Csaroda și Beregsurány, Ungaria), cunoscute sub numele generic de ramura de Satu Mare-Ugocea a neamului Káta, a căror soartă influențează direct moșiile din comitatul Ugocea.

În cazul ramurii din zona noastră a neamului Káta, delimitarea familiilor succesoare începe să fie vizibilă după cea de-a doua împărțire a moșiilor neamului din anul 1284 (Zichy I 35) și corespunde cronologic cu prima parte a secolului al XIV-lea. Din păcate, pentru această perioadă, mai exact pentru cel de-al doilea deceniu al secolului al XIV-lea (din 1308 și până în 1319), lipsesc aproape total documentele legate de neam. Este o lacună specifică pentru numeroase dintre regiunile Ungariei medievale, direct determinată de instabilitatea politică a perioadei și de războiul civil care a însoțit primii ani ai dinastiei angevine. Imediat ulterior acestei zone cronologice, referirile la familiile descendente din neamul Káta încep să conțină referirea obișnuită la moșia-centru, care se va stabili mai târziu ca un nume al respectivei familii. Astfel, în 1325, este menționat Ioan de *Charnuoda* (DL 50801), din cea de a treia generație cunoscută a neamului. În același an și făcând parte din aceeași generație de vârstă, este amintit și Paul de *Pozob*, fiul lui Rafael (Fejér VIII/3 520). Mai târziu, în 1341, respectiv 1343 sunt menționați Toma, nepotul lui *Rophay* (Rafael) *de Waswar* (DL 72377) și Ioan, fiul lui Toma de *Lazar* (Zichy II 77). Apartenența la neam, de această dată în forma eronată *Lacha*, mai este specificată o singură dată, în anul 1340 (Fejér VIII/7 329).

Determinarea relațiilor dintre membrii neamului înseamnă, de fapt, delimitarea și explicarea tuturor manifestărilor sociale, economice și mai ales juridice, care se nasc din legătura de rudenie. Pentru secolele XIII-XIV, natura și cantitatea documentelor păstrate dau prioritate cercetării relațiilor de rudenie din perspectivă juridică, mai ales a dreptului de moștenire.

Până în prima jumătate a secolului al XIV-lea, cea mai clară expresie a solidarității de neam o reprezintă păstrarea în comun a unei părți de moșie, chiar și după divizarea posesiunilor între ramurile colaterale. Valoarea acesteia este de multe ori una intrinsecă, și abia în al doilea rând simbolică. Moșiile unde au fost realizate investiții de o mare valoare materială, care necesitau în plus timp și efort (mănăstire, cetate) nu puteau fi puse pe același plan cu cele ale căror valoare este dată exclusiv de pământ. Ca împărțirea să fie cât mai onestă, astfel, soluția era administrarea comună. Așa se întâmplă în anul 1323 cu cetatea de la Tămășeni (Zichy I 248), care, deși ruinată, constituia încă, în perspectiva refacerii, un obiectiv disputat.

Un alt indicator al evoluției relațiilor de rudenie din neam în secolul al XIII-lea și începutul secolului al XIV-lea îl constituie ritmul diviziunilor de moșie. Împărțirea proprietății constituie un moment cheie, care duce, în mod inevitabil, fie la diluarea legăturii de rudenie, fie la ruperea ei totală. Prin ritmul diviziunilor nu trebuie însă să înțelegem lungimea perioadei scurse între două diviziuni, care nu reprezintă un factor stabil, ci legătura de rudenie existentă între actorii diviziunii, cu alte cuvinte, diferența generațională între aceștia.

În cazul neamului Káta, diviziunea din 1261 (Zichy I 11) este, după modul de desfășurare a împărțirii de proprietăți, și prima de pe această ramură, în ciuda faptului că membrii neamului aveau posesiuni în zonă cel puțin din anul 1216. Numărul mare de proprietăți rămase nedivizate completează impresia generală, aceea că împărțirea din anul 1261 a însemnat, de fapt, un prim pas înspre formarea domeniilor distincte și nu a însemnat în niciun fel ruperea legăturilor dintre ramurile colaterale. Diferența de două generații existentă între personajele diviziunii este una obișnuită în această perioadă.

Următoarea diviziune în această ramură a neamului, care survine în anul 1284 (Zichy I 35), este una mai radicală și poate fi privită ca o „reglare de conturi” după compromisul din anul 1261. Se divizează cu această ocazie moșiile rămase anterior în comun, momentul marcând și o împărțire definitivă a trunchiului comun. Radicalizarea concepției este determinată probabil și de diluarea legăturii de rudenie, care scăzuse între timp cu un grad.

Cea de-a treia diviziune, din anul 1323, (Zichy I 248) privește deja doar una dintre ramurile desprinse în 1284, și dă, la rândul ei, naștere la două familii diferite: de Lazuri și de Csarnavoda. Actorii diviziunii sunt veri de gradul I. Cea mai elocventă astfel de diviziune este însă cea internă, din anul 1347 (DL 96287). Cei doi fii adulți ai lui Ioan de Lazuri nu sunt dispuși să aștepte nici măcar majoratul fraților mai mici, preferând să dividă moșia părintească temporar și să beneficieze astfel liber cât mai mult timp de domeniul propriu.

În secolul al XV-lea, când procesul de disoluție a neamului este extrem de evoluat, în cazul familiei de Csarnavoda este nevoie de o acțiune juridică soldată cu o intervenție regală (DL 81844) pentru a-i determina pe membrii mai vârstnici ai familiei (Gheorghe și Ioan) să realizeze diviziunea de moșie dorită de nepotul lor îndepărtat, Egidiu.

Relații între familiile descendente din neamul Káta

Odată cu delimitarea familiilor descendente (ca domeniu și prin nume), în prima jumătate a secolului al XIV-lea, urmărirea relațiilor dintre rude se transformă într-o provocare mai mare. Elementele vizibile până atunci (moșia comună, diviziunile) dispar, făcând loc unor indicii mai subtile de legătură, care devin mai greu de surprins în documente. Cea mai dificilă sarcină constă în delimitarea altor conexiuni decât cele legate de proprietate, însă, în acest sens, sursele sunt extrem de lacunare. Un început l-ar putea constitui conștiința legăturii de rudenie, a apartenenței la neam. Ne oprim asupra acestui aspect, deoarece este singurul în care documentele legate de proprietate (aproape exclusive în Evul Mediu) ne pot oferi indicii substanțiale. Astfel, drepturile neamului, în special cele legate de moștenire, nu se pot manifesta în lipsa conștientizării legăturii de rudenie, principiul de bază al sistemului de proprietate. Un exemplu elocvent și, în același timp, rar îl constituie, în acest sens, familia de Vasvari. Până în 1340, devenise clar, conform documentelor, că delimitarea între ramura neamului Káta din zona de origine (comitatul Pest și Somogy) și cea din regiunea Satu Mare-Ugocea survenise în urmă cu mult timp (la sfârșitul secolului al XII-lea și începutul secolului al XIII-lea) și părea definitivă. Existența conștiinței originii comune era greu de presupus în cazul celor două ramuri pe care, aparent, le despărțea o distanță uriașă. La sfârșitul secolului al XIII-lea însă, familia de Vasvari primește, ca rezultat al diviziunii cu rudele mai apropiate din zona Satu Mare-Ugocea, moșia Osi din Bihor. O jumătate de veac mai târziu, într-un document care accentuează apartenența actorilor la același neam (Fejér VIII/7 329-331), se realizează diviziunea moșiei Osi între familia de Vasvari, de Csepel și de Káta. Este vizibilă astfel capacitatea omului medieval de a transmite (cel mai probabil, în formă orală) informații vitale din perspectiva sa, de a perpetua timp de mai multe generații conștiința unei legături de rudenie care stă la baza moșiei – elementul definitoriu al nobilității.

O excepție o reprezintă, din punctul nostru de vedere, familia de Csaholy. Comparativ cu familia de Vasvari, aceștia reprezintă extrema cealaltă: de-a lungul Evului Mediu, nu se manifestă, între ei și celelalte familii descendente din neamul Káta, niciun fel de conștiință a originii comune, în ciuda apropierii geografice a domeniului. Presupunem că singura explicație ar putea-o constitui o delimitare mult mai timpurie

decât în cazul familiilor de Vasvari, de Káta și de Csepel, a familiei de Csaholy din trunchiul comun.

Una dintre cele mai frecvente forme de interacțiune între familiile descendente din neam era determinată de dreptul pe care fiecare dintre acestea îl deținea asupra proprietății celeilalte. Înstrăinarea proprietății era un domeniu în care dreptul neamului se manifesta destul de frecvent, pentru că vânzarea sau zălogirea afecta integritatea unui domeniu pasibil de a fi moștenit de rude într-un viitor, mai mult sau mai puțin îndepărtat, și se afla deci în aria de interes a fiecăreia dintre ramurile colaterale. Astfel, situația lui Ioan de Lazuri în timpul solicitantului proces cu familia de Varda nu este deloc ușurată de către rudele sale din familia de Csarnavoda, care se opun, în anul 1349, zălogirii unei jumătăți din moșia Csaszlo (azi Ungaria) lui Andrei Lackfy (Zichy IV 634-641). Principiul de bază după care acționează în acel moment rudele familiei de Lazuri este unul simplu: dacă exista nevoia sau posibilitatea unui transfer de proprietate, atunci acesta să nu se adreseze străinilor, ci familiilor înrudite. Astfel, în 1349 Paul de Vasvari plătește datoriile lui Mihai de Lazuri, solicitând și primind în schimb jumătate a moșiei Halmeu (azi județul Satu Mare; Tringli 58). Familia de Csarnavoda plătește uriașa datorie a lui Ioan de Lazuri către familia Varda, în 1352, în schimbul totalității satului Csarnavoda (Zichy II 477-478).

„Solidaritatea” de neam, dacă putem numi așa interesul comun, se manifestă în continuare în ceea ce privește nu doar păstrarea, ci și recuperarea moșilor ancestrale. În anul 1352, la adunarea nobililor din comitatele Satu Mare și Ugocea, Toma și Ladislau de Lazuri susțin infracțiunea realizată de Petru Zonga de Vetis: ca urmare a încheierii unui contract de zălogire a moșilor Porumbesti (azi județul Satu Mare) și Keresztur (azi Perehrestya, Ucraina), îi sunt înmânate documentele, însă banii cuveniți nu s-au plătit (Zichy II 460-462). În mod firesc, o astfel de acuzație se solda cu un proces în care fiecare dintre părți trebuia să-și dovedească afirmațiile. Este însă de remarcat susținerea pe care au oferit-o celor doi frați din familia de Lazuri rudele lor de Csarnavoda și de Vasvari, sprijinind realitatea declarațiilor și afirmându-și dorința de a duce ei înșiși procesul mai departe (Zichy II 460-462). Bineînțeles, sprijinul nu venea gratuit. Ca urmare a acțiunii judecătorești intentate lui Petru Zonga de Vetis de familia de Csarnavoda, aceștia din urmă au obținut și au păstrat pentru sine moștile Porumbesti și Keresztur.

Procesul de diluare a dreptului neamului în favoarea celui individual și în special regal, în plină desfășurare în secolul al XIV-lea și ajuns la maturitate în secolul al XV-lea, se află într-o strânsă interdependență cu devalorizarea relațiilor de rudenie. Astfel, începe să devină din ce în ce mai evident că nobilul, încurajat tacit mai ales de regii angevini, caută mijloace diverse prin care să se sustragă pretențiilor materiale ale neamului. Nicolae Fekech de Vasvari moare în anul 1406 fără descendenți de sex masculin (ZsO II/2 51). Înainte de moarte, însă, preferă să realizeze transformarea juridică a fiicei celei mari în fiu (*perfectio in filium in heredem masculinum*), decât să-și lase proprietățile să ajungă pe mâna familiilor înrudite, de Csarnavoda sau de Surany. Cu alte cuvinte, Nicolae Fekech a considerat că urmașii săi direcți de sânge, chiar dacă nu îi mai purtau numele și, practic, nu mai erau parte a familiei sale, sunt mai îndreptățiți să primească moștenirea decât rudele sale colaterale. Constatăm astfel că, pe parcursul secolului al XIV-lea, descendența de neam se transformase mai degrabă într-o povară pentru familiile succesoare, și nu mai reprezenta acea marcă de prestigiu oferită de numele strămoșului comun, care, de altfel, încetează de timpuriu să mai fie menționat. Autoritatea regală joacă un rol foarte important în proces, permițând și chiar încurajând diluarea legăturii de rudenie dintre ramurile colaterale, prin mijloace

specifice. Unul dintre cele mai răspândite îl reprezintă aprobarea unui număr apreciabil de *praeffectio* (acte juridice de transformare a fiicei în fiu), care excludeau automat ramurile colaterale de la moștenire. Cu toate acestea, în opinia noastră, regii angevini, mai ales Ludovic, cu o activitate mai intensă în acest sens, nu au forțat transformarea sistemului de moștenire. Acțiunile lor s-au îndreptat mai degrabă înspre încetățenirea unei cutume și nu înspre o reformă, care nu există oficial în lipsa legislației. Tot absența unui sistem juridic corespunzător determină variații mari în efectele metodelor de sustragere de la drepturile neamului, în acest caz particular, de la *praeffectio*. Este relevant cazul familiilor înrudite Vasvari și Csarnavoda: în ciuda unui câștig temporar al fiicei, transformată juridic în fiu, a lui Nicolae *Fekech* în fața regelui (ZsO II 35-36), moșiile familiei Vasvari ajung în scurt timp în posesia familiei de Csarnavoda. Putem doar să presupunem că factorul determinant în aceste cazuri îl reprezintă echilibrul de forțe al momentului, respectiv poziția personajelor în raport cu autoritatea judiciară (în ultimă instanță regele). Margareta, fiica transformată juridic în fiu, a lui Nicolae *Fekech* de Vasvari, era soția lui Baltazar de *Zenthelsebeth*. Provenind dintr-o familie originară în comitatul Heves (azi Ungaria; Csánki 1890), Baltazar ajunge să dețină în anul 1405 înalta funcție de locțiitor al Marelui Ușier real – *vice magister ianitorum regalium* (Engel 2003b). După dispariția sa, familia din care provine intră într-un con de umbră, și probabil acesta este momentul recuperării moșiilor de către Csarnavoda.

O altă concluzie ar fi aceea că, în ciuda procesului de diluare a legăturilor succesoriale de neam, la sfârșitul secolului al XIV-lea și începutul secolului al XV-lea, pretențiile ramurilor colaterale puteau avea încă șanse de reușită, iar rezultatul unui proces juridic depindea, în mare măsură, de factori subiectivi. Cu totul altfel este situația, pe baza exemplului oferit de către neamul Káta, la sfârșitul secolului al XV-lea. Aceeași tactică a asigurării moștenirii pe linie directă (*praeffectio*) este utilizată și de ultimul descendent al familiei de Csarnavoda, Egidiu, în jurul anului 1488. Probabil din cauza forței mai reduse a singurelor rude rămase pe linie colaterală, familia de Surany, aceștia nu mai reușesc să schimbe decizia regală în favoarea lor și, după un proces mai lung de trei decenii, majoritatea moșiilor familiei stinse ajung în mâinile fiicelor transformate în fii și a familiilor lor, conform dorinței lui Egidiu de Csarnavoda. Sentința în acest sens este emisă de regele Ludovic II în anul 1525 (DL 82695).

Singura moștenire care este transferată direct, fără procese juridice și chiar fără documente care să ateste transferul de proprietate, în mâinile ramurilor colaterale este cea a familiei de Lazuri. Este important totuși să menționăm că, în momentul stingerii, familia de Lazuri era aproape ruinată economic și lipsită, după informațiile de care dispunem în acest moment, până și de urmași de sex feminin. În prima jumătate a secolului al XIV-lea, lui Ioan de Lazuri îi sunt menționați documentar trei fii și o fiică. Dintre fii, doi au murit lipsiți de descendenți (Engel 2003). Fiul celui de-al treilea, Nicolae, apare alături de rudele sale de Csarnavoda și de Surany în procesul împotriva lui Nicolae Vasvari (Zichy IV 104-105). La ușurința cu care s-a realizat transferul de proprietate a contribuit și faptul că familia de Vasvari, înfrântă și condamnată într-un proces împotriva rudelor sale, nu mai putea emite pretenții reale la moștenirea acestora, iar familia de Surany trăia oarecum în umbra celei de Csarnavoda. Astfel, moșiile familiei de la Lazuri au fost transferate la finalul secolului al XIV-lea, fără complicații, în proprietatea familiei de Csarnavoda.

Când devine clar că sistemul de moștenire bazat pe legătura de neam și toate avantajele ramurilor colaterale nu mai sunt viabile, încep să se manifeste nu doar tendințe de ocolire a dreptului neamului, ci și acțiuni directe îndreptate împotriva rudelor colaterale. În cazul procesului dintre familiile descendente din neamul Káta, Nicolae zis *Fekech* de Vasvari dorea chiar revizuirea tuturor diviziunilor de moșii care avuseseră loc cu un secol înainte, și care erau bazate pe relații mult mai solide în

interiorul neamului. Legătura de rudenie își pierduse, se pare, pentru Nicolae de Vasvari orice fel de însemnătate, de aceea, vedea redistribuirea proprietăților ancestrale în funcție de noul echilibru de putere între descendenți ca pe un fapt normal. Celelalte familii din zonă descendente din neamul Káta, al căror statut era atacat prin acțiunea juridică intentată de Vasvari, și-au văzut interesul comun și s-au coalizat împotriva sa. Deși Nicolae *Fekech* a pierdut procesul (Zichy IV 104-105), intenția sa demonstrează un grad mare de diluare a legăturilor de rudenie și chiar un anume tip de „revoltă”, am putea spune, împotriva sistemului de moștenire în care era prevalent dreptul neamului.

Rolul femeii în familia nobiliară. Alianțe matrimoniale

Problematica femeii în familia nobiliară medievală constituie una dintre cele mai dificile teme istorice. Nu mai este cazul să repetăm acea axiomă susținută de toți specialiștii, referitoare la absența aproape totală a personajelor feminine în documentele epocii medievale. Cauza nu este greu de identificat: statutul inferior al femeii, lipsită de personalitate juridică, cu alte cuvinte, inaptă de a apărea în instanță fără reprezentare masculină, determină ignorarea sa de sursele istorice axate aproape exclusiv pe această tematică. În condițiile în care dreptul de proprietate reprezintă subiectul imensei majorități a documentelor, cercetarea istoriei femeii se reduce la zona de contact dintre personajul feminin și proprietate: sfertul filial (*quartalicium*), dota (*dotalicium*) și darurile de nuntă (*res paraphernales*). Posesiunile legate de descendenței de sex feminin reprezintă datoriile tatălui sau, în lipsa acestuia, ale rudelor administratoare ale proprietății familiei către descendentă. Sfertul filial reprezintă pătrimea averii tatălui, plătită de obicei în bunuri mobile, conform unei evaluări standardizate. Celelalte două tipuri de proprietate (plătibile preferabil tot în bunuri mobile) erau transferabile fiicei în momentul căsătoriei și reprezentau astfel un factor important al alianțelor matrimoniale.

Obținerea drepturilor pe linie feminină devine, în cazul nostru, în special în secolele XIV-XV, un subiect de dispută juridică între rudele legate prin alianță matrimonială. Familia de origine se sustrage deseori de la plata îndatoririlor față de femei, provocând astfel reacția promptă a soțului sau urmașilor acestora. Începând cu secolul al XIV-lea, odată cu slăbirea dreptului neamului, tatăl preferă uneori să plătească sfertul filial în proprietăți imobile, expunându-se astfel riscului ca generația următoare de sex masculin sau ramurile colaterale să se împotrivească punerii în posesie sau, foarte des, să ocupe forțat moșiile cedate inițial femeii. Cu atât mai mari sunt ambițiile în cazul transformării juridice a fiicei în fiu, când întreaga avere a unei familii tinde să scape de sub controlul rudelor colaterale și să revină unei familii străine. În cazul familiilor descendente din neamul Káta, cunoaștem două cazuri de transformare juridică a fiicei în băiat, provocate de stingerea ramurii pe linie masculină. Ambele s-au soldat cu procese juridice.

Odată cu apariția acestor contacte mai profunde ale femeilor cu proprietatea, beneficiem însă de mai multe informații istorice referitoare la persoanele de sex feminin. În paralel, acest tip de document are și un avantaj: permite identificarea mai precisă a femeilor din punct de vedere genealogic. Astfel, spre deosebire de bărbați, femeile sunt identificate, în primul rând, prin apelul la numele integral al soțului, care o reprezintă în instanță, și apoi prin precizarea numelui și a familiei tatălui, tutorele inițial. Menționarea familiei de origine este importantă în cazul unor astfel de documente, reprezentând o clarificare a subiectului acțiunii juridice și un argument implicit al acesteia. Există și excepții, de obicei alte tipuri de documente, în care nu se consideră necesară precizarea numelui de fată al femeii. În cazul lui Nicolae de

Csarnavoda, spre exemplu, cunoaștem doar prenumele soției: Ursula, din perioada în care aceasta era deja văduvă (DL 38341).

În cazul familiilor descendente din neamul Káta, cele mai numeroase date referitoare la femei datează din secolele XV-XVI. Pentru această perioadă, una dintre cele mai importante realizări o constituie completarea genealogiei familiilor de Csarnavoda și de Surany, singurele care rezistă până în această perioadă, cu persoanele de sex feminin, domeniu în care se manifestă foarte multe lacune.

Una dintre cele mai importante, dar și îndrăznețe întreprinderi, din punct de vedere a surselor păstrate, ar putea fi determinarea unor mecanisme de realizare a alianțelor matrimoniale între familiile nobiliare. Putem să presupunem că, și pentru perioada de care ne ocupăm, alegerea partenerului/partenerei potrivite era rezultatul unei strategii mai complexe, care putea viza scopuri diverse: ascensiunea socială, creșterea puterii economice, afirmarea statutului, crearea de relații personale sau chiar posibilitatea de rezolvare amiabilă a unor divergențe. Scopul final este determinarea unei ierarhii a acestor deziderate, chiar alcătuirea unor modele comportamentale legate de mariaj în diverse perioade sau pentru diverse straturi ale nobilimii.

În ceea ce privește alianțele matrimoniale ale familiilor de Csarnavoda și de Surany în secolul al XV-lea și la începutul secolului al XVI-lea, se poate remarca, încă de la început, preferința pentru anumite familii la nivel de generație. Se practică astfel căsătoria a doi dintre membrii aceleiași generații sau cu o diferență de o singură generație între ei în aceeași familie sau în familii înrudite. Situația pentru perioada vizată se prezintă în felul următor:

<i>Rudele prin alianță matrimonială</i>	<i>Număr de căsătorii</i>
Familia de Takos	2
Familia de Fancsika	2
Familia de Szepes	3
Familia de Kisgut/Gut	2
Familia de Carei	1
Familia de Vetiş	2
Familia Zoardus de Ardo	1
Familia de Kolcse	1
Familia de Derencseny/Gomor	2
Familia de Artand	1
Familia de Kistarkany/Tarkany	2
Familia de Ders	1

Dintre alianțele matrimoniale prezentate mai sus, cele cu familiile de Arthand și de Ders au fost contractate de ultima reprezentantă a familiei de Csarnavoda, respectiv de Sebastian de Surany, ultimul descendent al familiei de Surany. Trebuie să precizăm, de asemenea, că Elisabeta, cea care va deveni soția lui Toma de Arthand, a fost inițial logodită tot cu un membru al familiei de Derencseny, Paul (DL 24590).

Pentru secolul al XV-lea, se poate remarca și o preferință pentru alianțe matrimoniale cu familii nobile vecine sau apropiate din punct de vedere geografic (același comitat sau comitatele vecine). În afara informării mai facile în acest caz privind potențiala rudă, factor care trebuie luat în considerare, presupunem că preferința pentru familii învecinate rezidă și din dorința de completare a domeniului (în cazul unei datorii plătite în proprietăți imobile) într-un sistem compact, mai ușor de administrat. Astfel, familia de Takos avea centrul în localitatea cu același nume din

Bereg, în imediata vecinătate a moșiei Csarnavoda. Familiile de Fancsika și Zoard de Ardo erau de origine din comitatul Ugocea, unde dețineau și marea majoritate a moșiilor. Familiile de Carei, de Vetiş și de Kolcse sunt toate descendente din neamul Kaplony (Engel 2003/a) și moșiile lor erau situate în comitatul Satu Mare. În același comitat era și centrul familiei de Ders. Familiile de Artand și Szepes aveau centrul în Bihor (Csánki 2003 I), iar familia de Gut, de origine din comitatul Szabolcs (Csánki 2003 I), se extinsese în majoritatea unităților administrativ-teritoriale învecinate.

<i>Rudele prin alianță matrimonială</i>	<i>Comitatul centru de domeniu și/sau care conține majoritatea moșiilor</i>
Familia de Takos	Bereg
Familia de Fancsika	Ugocea
Familia de Szepes	Bihor
Familia de Kisgut/Gut	Szabolcs, Satu Mare, Bereg
Familia de Carei	Satu Mare
Familia de Vetiş	Satu Mare
Familia Zoardus de Ardo	Ugocea
Familia de Kolcse	Gömör
Familia de Derencseny/Gomor	Satu Mare
Familia de Artand	Bihor
Familia de Kistarkany/Tarkany	Zemplén
Familia de Ders	Satu Mare

Dintre familiile prezentate, doar două sunt mai îndepărtate din punct de vedere geografic: de Derencseny sau Gomor, din comitatul Gömör, și de Tarkany, din Zemplén. Căsătoriile au fost contractate de Margareta, fiica lui Nicolae de Csarnavoda, la sfârșitul secolului al XV-lea (Engel 2003a), respectiv de fiicele transformate juridic în fii ale lui Egidiu de Csarnavoda (DL 82061), la începutul secolului al XVI-lea.

La o analiză sumară, putem preciza că familiile selectate pentru căsătorie se situează la un nivel social și economic similar cu cel al familiilor de Csarnavoda și de Surany. Mulți dintre viitorii parteneri aparțin unor ramuri mai modeste al unor familii mai puternice, cu reprezentanți la nivelul aulei regale. Este cazul lui Baltazar de Gut, soțul Iuliane de Csarnavoda, al cărui nepot de frate, Mihail, a ocupat înaltul rang de palatin (Engel 2003b). Apollonia, soția lui Gheorghe de Csarnavoda, era fiica castelanului cetății Munkacs, Benedict de Kistarkany (Engel 2003a). Membrii familiei Derencsenyi au deținut, la rândul lor, funcții reprezentative și la nivel de comitat, dar și la nivel statal. Astfel, unchiul lui Petru Derencsenyi a ocupat demnitatea de cavaler al curții regale (Engel 2003b). Cea mai impresionantă căsătorie a contractat-o Clara, una dintre fiicele lui Egidiu de Csarnavoda. Soțul său, Ladislau de Szepes (al cărui mamă descindea tot din familia de Csarnavoda) a ocupat funcția de viceguvernator și castelan de Buda în jurul anilor 1448-1449 (Engel 2003b).

În ceea ce privește evoluția relațiilor matrimoniale în raport cu ascensiunea sau decăderea socială a familiei, în cazurile nobililor de Csarnavoda și de Surany nu se pot elabora afirmații concludente. În ciuda ascensiunii pe care o cunoaște în special familia de Csarnavoda pe tot parcursul secolului al XV-lea, aceasta este una lentă și nu este încununată de un prestigiu social ieșit din comun, cum ar putea fi, de pildă, ocuparea unei funcții în aula regală. În cazul familiilor descendente din neamul Káta, este mult mai sugestivă în acest sens situația familiei de Vasvari. După ce Nicolae *Fekesch* reușește

să ocupe o demnitate în aula regală, pretențiile fiicei acestuia sunt pe măsură. Căsătoria contractată de Margareta (este adevărat, având și avantajul moștenirii totale a averii tatălui, după ce a fost transformată juridic în fiu) se ridică peste nivelul așteptat, soțul ei fiind, la rândul său, parte a aulei regale (Engel 2003b).

Se poate astfel înainta ipoteza unei mai mari importanțe acordate (cel puțin în secolul al XV-lea) funcției deținute și statutului social, și mai puțin a puterii economice, considerată, probabil, un efect al acestora.

Cazul alianței matrimoniale cu familia de Vetiş în cea de-a doua jumătate a secolului al XIV-lea pune la rândul său niște probleme interesante. Familia de Csarnavoda a preluat un conflict de proprietate cu familia de Vetiş odată cu moștenirea lui Ioan de Lazuri, inițiind o acțiune judiciară împotriva acesteia în anul 1351. După mai mulți ani de amânări, familia de Vetiş renunță să-și probeze dreptul în justiție, și astfel moșiile în cauză rămân familiei de Csarnavoda (Komáromy 1887 173). Dispariția documentară a conflictului dintre familia de Vetiş și cea de Csarnavoda referitor la zălogirea moșiilor Porumbesti și Keresztur indică probabilitatea unei rezolvări pe cale amiabilă, care nu a mai fost cuprinsă în sursele scrise. Mai târziu, în anul 1435, Ștefan de Vetiş revendică datoriile care trebuiau plătite de familia de Csarnavoda după bunica sa, care era, se pare, descendentă a acestei familii (13959). Corespondența cronologică dintre alianța matrimonială și dispariția conflictului dintre cele două familii poate conduce spre presupunerea că mariajul a fost utilizat ca o soluție de împăcare.

Concluzii

Lucrarea de față a avut drept scop urmărirea și clarificarea unor probleme concrete legate de familia nobiliară, pe baza unui studiu de caz privind neamul Káta și familiile descendente din acesta pe parcursul secolelor XIII-XVI. Un rezultat imediat al studiului îl reprezintă reconstituirea detaliată (utilizând, pe cât posibil, toate sursele documentare accesibile) a istoriei neamului și în special a ramurii sale de Satu Mare-Ugocea în perioada studiată. Astfel, completările și rectificările genealogice realizate cu această ocazie constituie un prim pas înspre realizarea scopului final al lucrării, și anume interpretarea fenomenelor și a proceselor istorice legate de neam și familie nobiliară, confirmarea sau infirmarea ipotezelor și teoriilor generale enunțate în această privință

O primă concluzie ar fi, în cazul neamului Káta, imposibilitatea dovedirii solidarității de neam în sens antropologic. Deși conștiința apartenenței la neam există, toate manifestările comune ale membrilor neamului sau ale familiilor descendente par a fi subordonate motivației economice. Nu există indicii ale unei colaborări la nivel de neam care să se ridice deasupra nivelului unei simple tranzacții economice. Membrii neamului nu se implică în conflictele rudelor decât dacă le sunt afectate interesele private (dreptul la moștenire, preemțiune etc.). Este relevantă, în acest sens, comparația relației de rudenie cu cea de familiaritate, care se manifestă mult mai intens și este una mult mai personală în cadrul nobilimii acelei perioade.

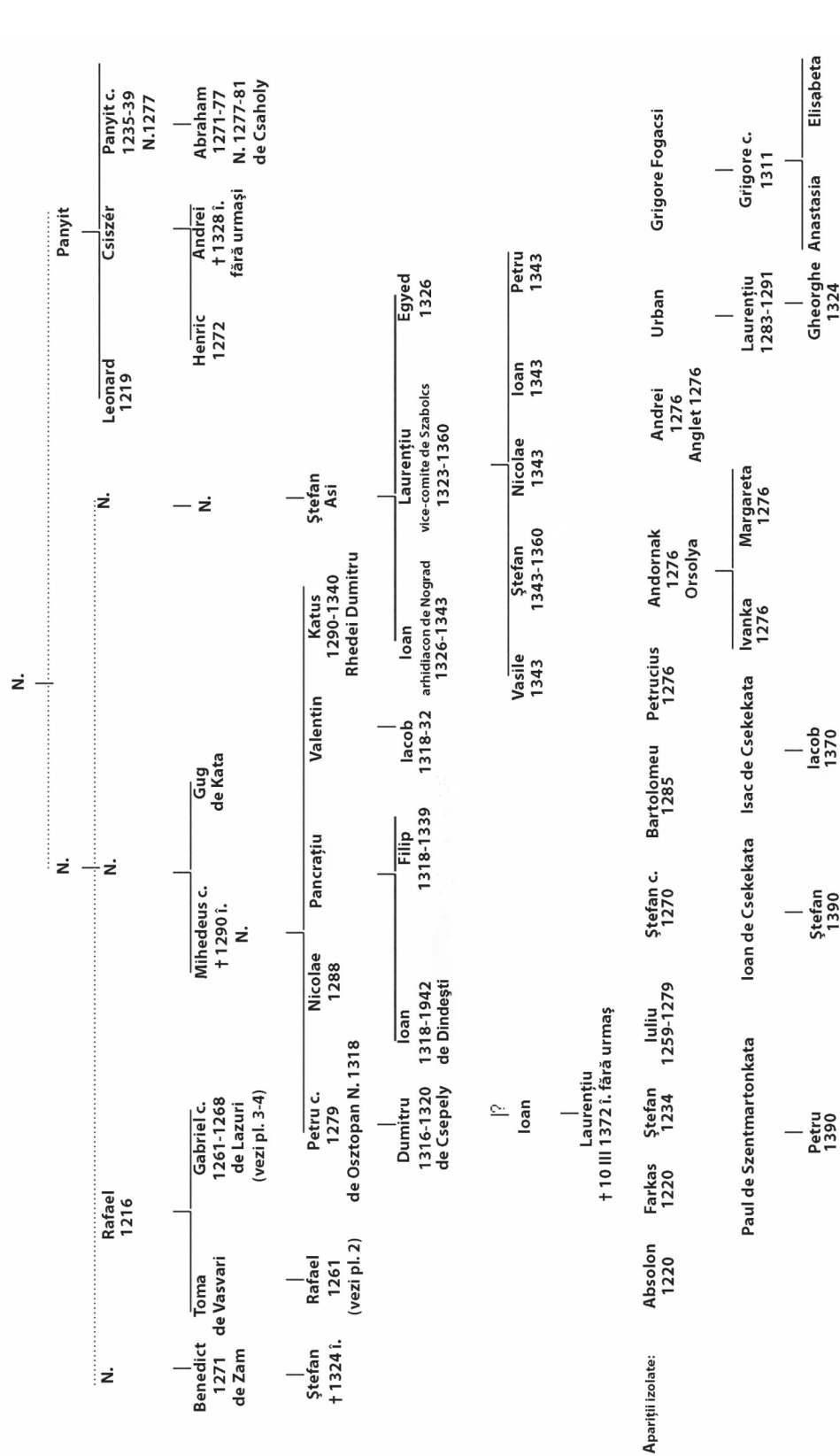
Rolul relației de neam este, în schimb, extrem de vizibil în cadru juridic. Există astfel o strânsă corespondență între schimbările survenite în cadrul sistemului de proprietate asupra pământului și valoarea relațiilor de rudenie din cadrul neamului. În secolul al XIII-lea, proprietatea se diferențiază în funcție de raportarea sa la neam: proprietatea ancestrală, comună, asupra căreia rudele aveau același drept, și cea dobândită, cuvenită doar titularului său inițial și descendenților direcți ai acestuia. La finele secolului al XIII-lea și, în special, la începutul veacului următor, se manifestă în paralel două fenomene interdependente: formarea familiilor descendente din neam, cu posibilitatea distingerii nominale între acestea, dispariția documentară a sintagmei

distinctive a neamului (*de genere/generatio*) și, în același timp, reducerea treptată, până la dispariție, a moșilor comune, elementul cheie de legătură a descendenților de neam. Cu alte cuvinte, acesta este momentul în care nu mai putem vorbi de „neamul Káta”, ci doar de „familii descendente din neamul Káta”. Relația de neam se diluează vizibil chiar și pe plan juridic, puținele elemente de legătură păstrate (dreptul de moștenire în caz de *defectus seminis*, dreptul de preemțiune) fiind contracarate, cu sprijinul subtil al suveranului, de alternative legale (*praeffectio*, dreptul testamentar) care instaurează definitiv, pe parcursul secolului al XV-lea, pregnanța familiei nucleare.

Bibliografie

- CDAC – *Árpádkori új okmánytár/ Codex Diplomaticus Arpadianus Continuatus*, coord. Wenczel Gusztáv, vol. I-XII, Pest, 1860-1874.
- Csánki 1890 – Csánki Dezső, *Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában*, vol. I-V, Budapest, 1890.
- DL – Arhivele Naționale ale Ungariei (Budapesta), Fond *Mohács előtti középkori oklevelek gyűjteménye*, colecția *Diplomatikai Levéltár*.
- Engel 1998 – Engel Pál, *A nemesi társadalom a középkori Ung megyében*, Budapest, 1998.
- Engel 2003a – Pál Engel, *Középkori magyar genealógia*, DVD, Budapest, 2003.
- Engel 2003b – Pál Engel, *Magyarország világi archontológiája 1301-1457*, vol. I-II. DVD, Budapest, 2003.
- Fejér – *Codex Diplomaticus Hungariae Ecclesiasticus ac Civilis*, coord. Georgius Fejer, vol. I-XLII, Buda, 1829-1844.
- Fügedi 1982 – E. Fügedi, *Some Characteristics of the Medieval Hungarian Noble Family*, in *Journal of Family History*, 7/1982, 27-39.
- Fügedi 1998 – E. Fügedi, *The Elefanthy. The Hungarian Nobleman and His Kindred*, Budapest, 1998.
- Komáromy 1887 – A. Komáromy, *A Káta nemzetségről*, in *Turul*, 1887/5, 166-181.
- Rady 2000 – M. Rady, *Nobility, Land and Service in Medieval Hungary*, London, 2000.
- RegArp – *Az Árpádházi királyok okleveleinek kritikai jegyzéke*, vol. I-II, coord. Szentpétery Imre, Budapest, 1923.
- Szabó 1937 – I Szabó, *Ugocsa megye*, Budapest, 1937.
- Transcarpatia – Arhiva de Stat a Transcarpatiei (Beregovo, Ucraina), Fond 674 - Comitele Suprem al Comitatului Ugocea, opis 7, dosar 13.
- Tringli 2010 – I. Tringli, *A Perényi család levéltára 1222-1526*, Budapest, 2010.
- Zichy – *A zichi és vásonkeői gróf Zichy-család idősb ágának oklevéltára*, coord. Nagy Imre–Nagy Iván–Véghely Dezső, Kammerer Ernő, vol. I–XII, Budapest, 1871-1931.
- ZsO – *Zsigmond-kori oklevéltár*, coord. Mályusz, Elemér, Borsa Iván, vol. I-VIII, Budapest, 1951-2003.

Anexa 1. Arborele genealogic al neamului Káta *

* completat pornind de la Engel 2003/a

ANEXA 2. Arborele genealogic al familiei de Lazuri *

**Toma (vezi Anexa 1)
1274-1299
de Lazuri**

**Nicolae
1310-1313**

**Ioan
1319-1350**

**Toma
1324-1351**

**Mihai
1324-1351**

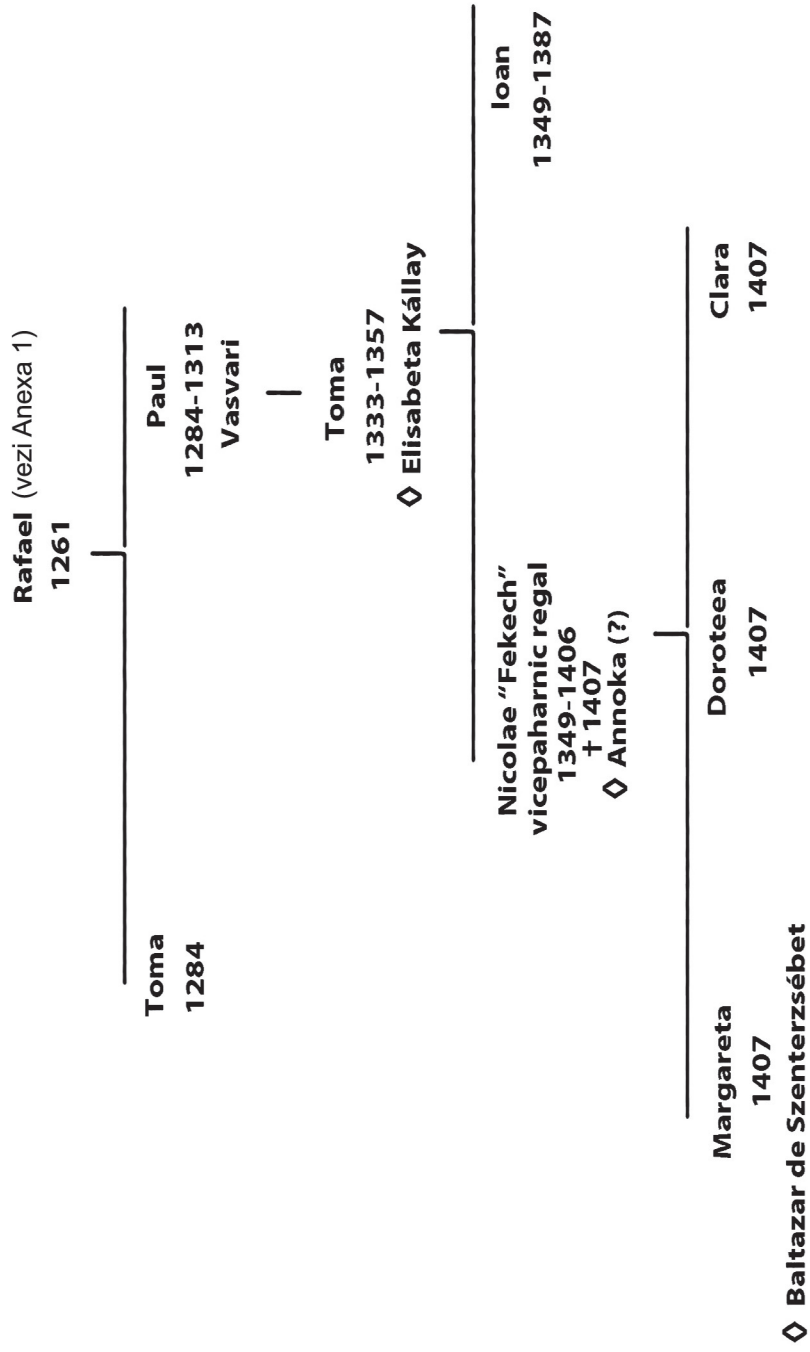
**Vasile
1349-1353**

**fată
1349
Ioan Szalanci**

**Nicolae
1379-1384**

* completat după Engel 2003/a

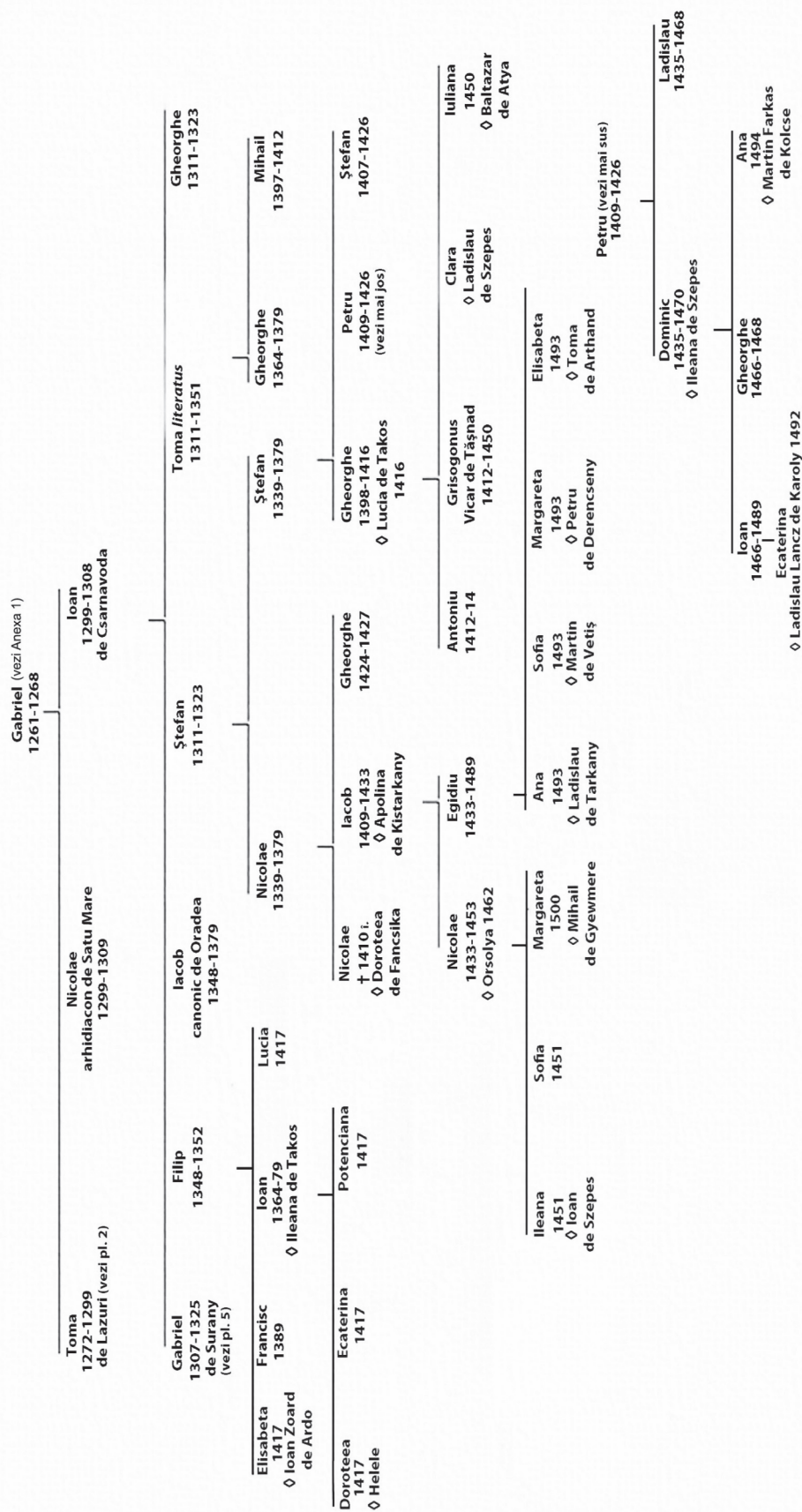
Anexa 3. Arborele genealogic al familiei de Vasvari *

* completat după Engel 2003/a

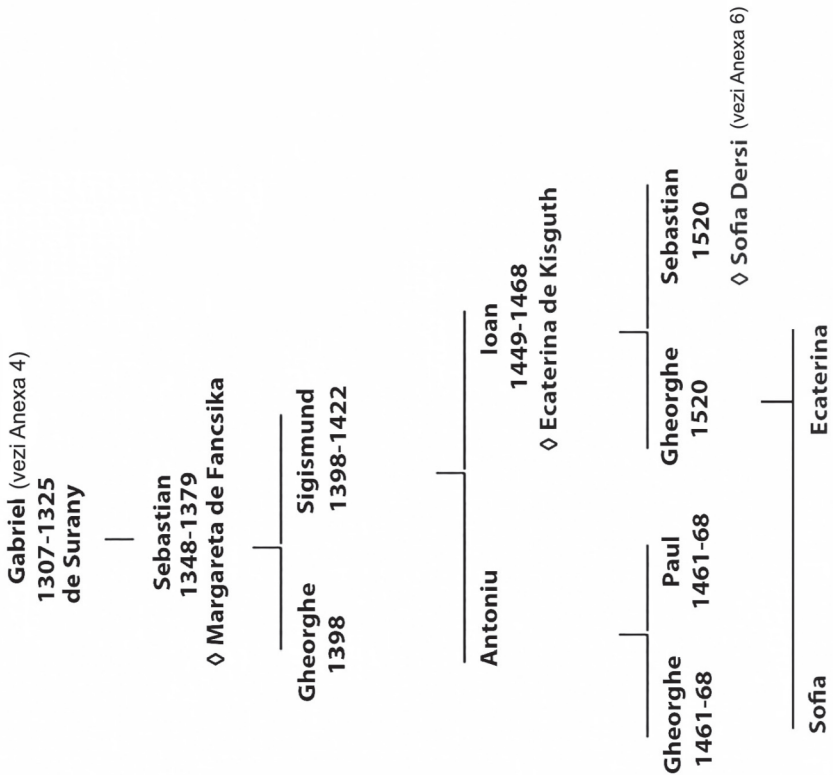

ANEXA 4. Arborele genealogic al familiei de Csarnavoda *

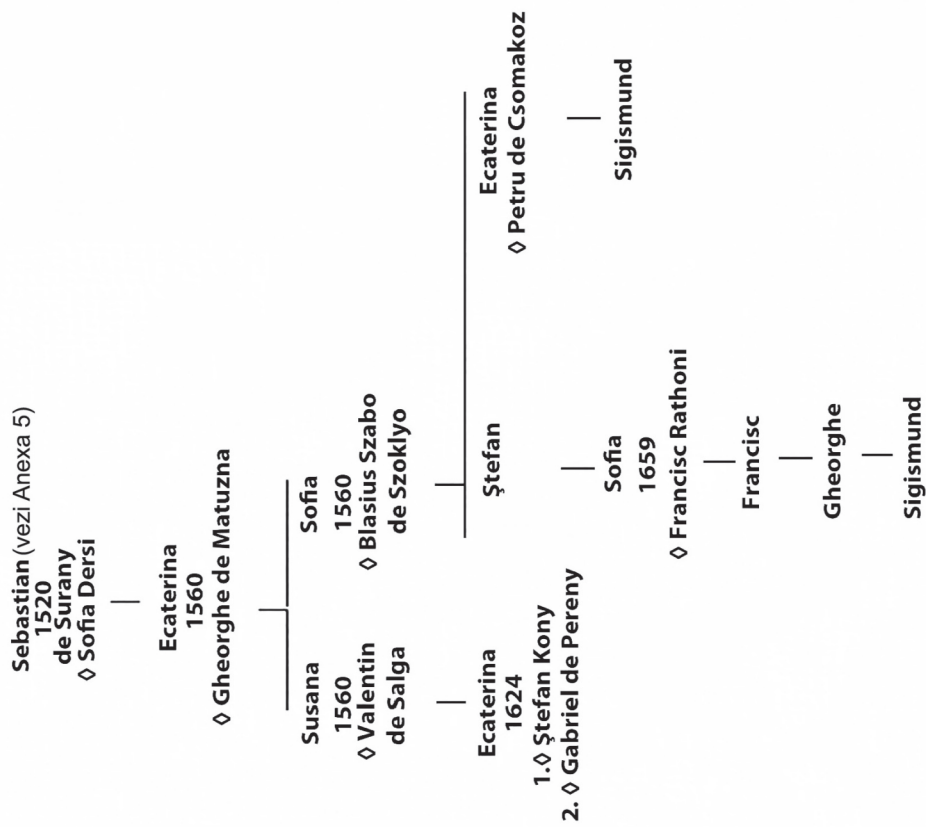
* completat după Engel 2003/a

ANEXA 5. Arborele genealogic al familiei de Surany*

* completat după Engel 2003/a

Anexa 6. Descendenții familiei de Surany pe linie feminină *

* Arhiva de Stat a Transcarpatiei (Beregovo, Ucraina), Fond 674 - Comitele Suprem al Comitatului Ugocea, opis 7, dosar 13

